

Camașă femeiască românească tradițională– Ghid introducere în croit și brodat pas cu pas

Cuprins

'Iată vin colindători/Printr-înșii și Dumnezeu/Îmbrăcați într-un veștmânt/Lung din cer până-n pământ/Scris e-n spate, scris e-n piept/Scris e-n șale, scris în poale/ De-amandouă părțile scris câmpul cu florile/Iar prejurul poalelor scrisă-i area tulbure/Pe-ai săi umeri scriși sunt doi luceferi/Pe umărul de-a dreapta scrise-s Soarele și Luna/Pe umărul de-a stânga închipuită-i lumea'. ***Colind popular***

INTRODUCERE

Ghidul pas cu pas realizat de Meșteșugari Români dorește să încurajeze persoanele pasionate de croitorie și broderie în realizarea acasă a unei cămăși în stil tradițional.

Croiul cămășii prezentate de noi este inspirat din ia tradițională bucovineană iar modelele de broderie sugerate reprezintă motive populare autentice culese de pe ii foarte vechi din diverse zone ale țării, transpuse în format digital. Prin librăria de motive broderie digitală asociată acestui ghid încercăm să scoatem la lumină caracteristicile specifice broderiei tradiționale românești.

Devine limpede faptul ca relaționarea nemijlocită cu natura a artistului popular anonim din trecut a dus la nașterea, prin îmbinarea în broderie unor simple puncte sau linii, a unui adevărat tezaur artistic popular. În cadrul motivelor grafice specifice se remarcă de asemenea puncte de cusătură comune între toate zonele istorice iar imbinarea culorilor și cusăturilor creează un tot armonios atât în ceea ce privește culoarea cât și tehnica.

Broderia sau "arta acului "

Acest tip de procupare a apărut pe meleagurile noastre încă din epoca bronzului, după cum atestă vestigiile descoperite în localitatea Seaca de Câmp de langă Craiova: pe figurine de lut din epoca bronzului apar broderii pe mâneci, pe umăr, în dreptul cotului și la încheietura mânecii.

Broderiile românești tradiționale par a păstra același amplasament precum cele ale cămășilor purtate în vechime de locuitorii spațiului carpato-danubiano-pontic. Ia dacică, reprezentată pe Columna lui Traian de la Roma, stă la baza iilor încrețite la gât și strânse cu o sfoară numită brezărău.

Din vechime până în ziua de astăzi, broderia, dupa cum și portul tradițional în ansamblul lui, au influențat dar au fost și subiectul influențelor popoarelor vecine. Câteva exemple ar fi: influența turcească în Banat (broderiile încărcate, cu specific oriental) , maghiară în centrul și vestul țării (brodarea sumanelor și cojoacelor), sășești în special în Banat (broderia pe muchie).

Cu toate acestea, se remarca o unitate de necontestat pe toată suprafața țării atât în ceea ce privește forma costumației, cămășii tradiționale, cât mai ales a motivelor grafice specifice.

Portul popular românesc este creat precum o poveste ce a căpătat formă de-a lungul anilor, prin răbdare, iscusință și pricepere. Acesta are în compoziția sa o multitudine de articole vestimentare, ce se caracterizează printr-o deosebită strălucire decorativă, realizate printr-un număr foarte mare de modele artistice de broderie populară. Piesa principală a costumului popular este ia (termen ce provine din latinescul tunicae lineae - tunică subţire purtată pe piele), piesă confecţionată din pânză albă de bumbac, de in sau de borangic, fiind împodobită la gât, piept și la mâneci, cu motive geometrice, cu elemente din natură, cu ajutorul firului de mătase, ce acoperă o varietate de culori, cele mai frecvent întâlnite însă fiind roșu, albastru, alb, negru.

Un alt element decorativ folosit, sunt mărgelele. Ia păstrează vechea tradiție prin decorațiuni, care subliniază diferenţele de vârstă, statul social, caracterul sezonier, ocupația, preferințe, zona de circulaţie, starea socială etc.

Dupa studierea diferitelor tipuri de artă s-a ajuns la concluzia că "Viața este originea oricărui lucru" și că la originea artei a stat un obiect real de cele mai multe ori preluat, contemplat din natura. Astfel motivele grafice din artă, inclusiv de pe suportul textil cum ar fi portul popular pot fi împărțite în cel puțin 3 categorii:

Filomorfii

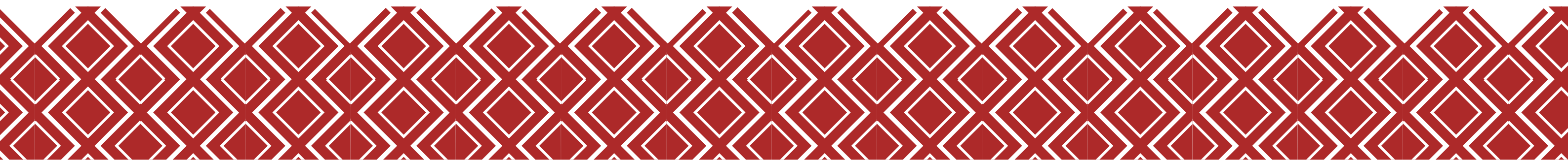
Aceste motive par a fi în minoritate putând fi considerate mai greu de executat: arborii, semințele, florile.

Zoomorfii

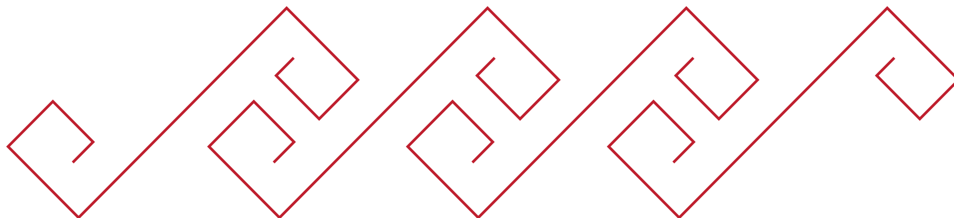
Se constată raritatea motivelor animale deoarece acestea odată stilizate, își pierd caracterul și devin un simplu motiv care nu mai poate fi recunoscut atât de ușor. Forma animală nu mai poate aspira să intre în uzul curent al artei decorative decât numai dacă adoptă anumite forme geometrizate care îi permit simetrie și repetiție. Dintre acestea amintim motive cu diverse denumiri populare: șarpele, colțișorii, dintele porcului, creasta cocoșului, broasca.

Fiziomorfii

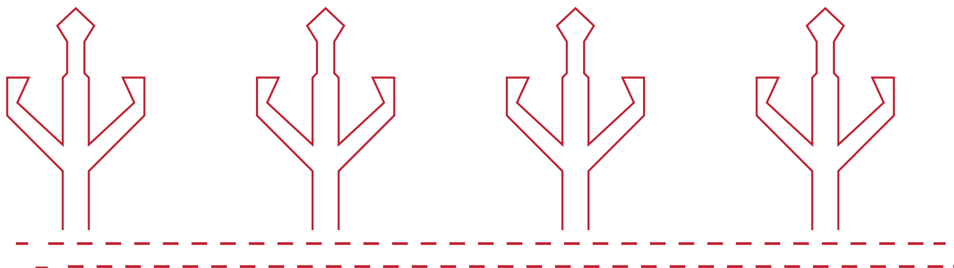
Această categorie este reprezentă de elemente ale naturii sau fenomene naturale ca de exemplu: zigzagul (semnifică fulgerul, îl găsim în mai toate culturile), soarele (cerc, disc cu o cruce sau stea).

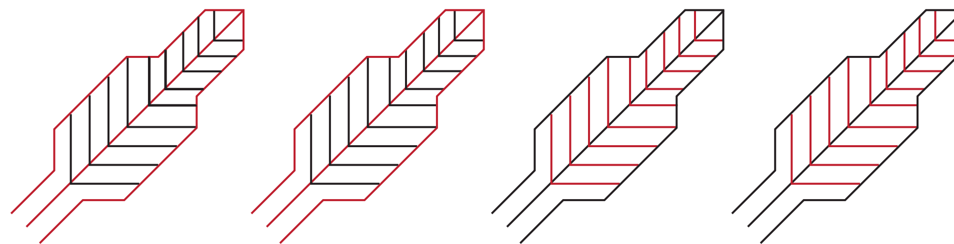
Motive specifice portului popular românesc
reprezentative pentru portul popular întâlnite în toate zonele țării:

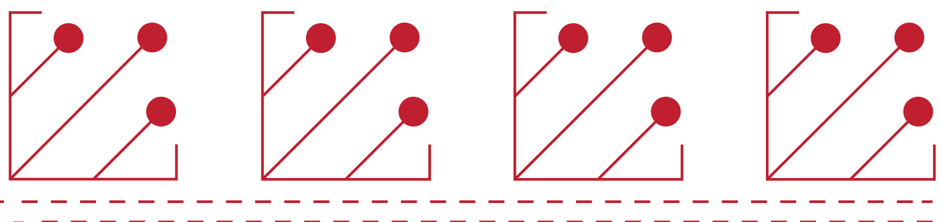
Gâsca cioantă

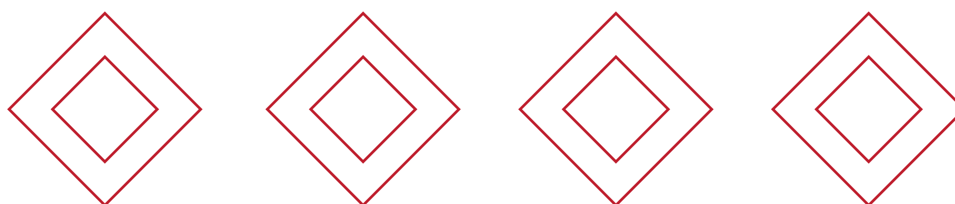
Gheruța

Ghinda

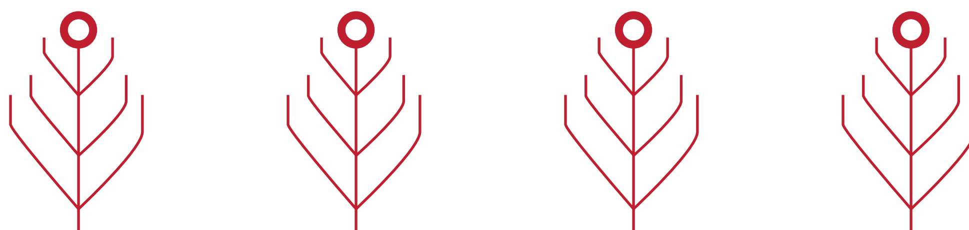
Penele

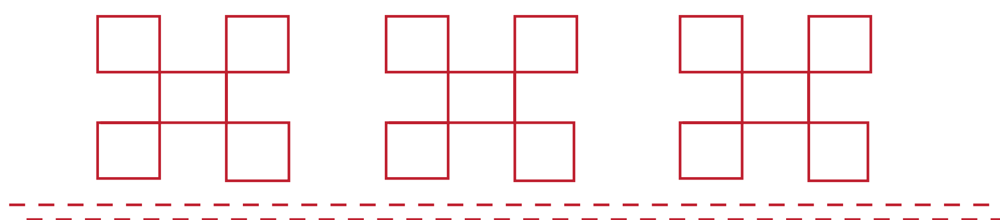
Roata

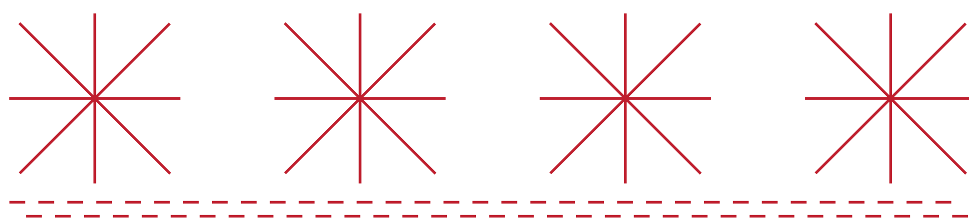
Șarpele

Brăduțul

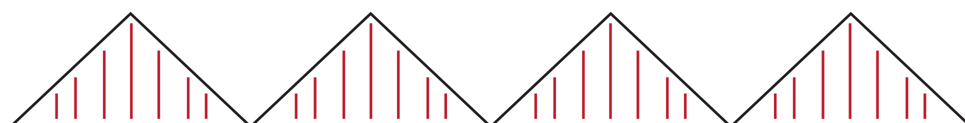

Căsuțele

Buba

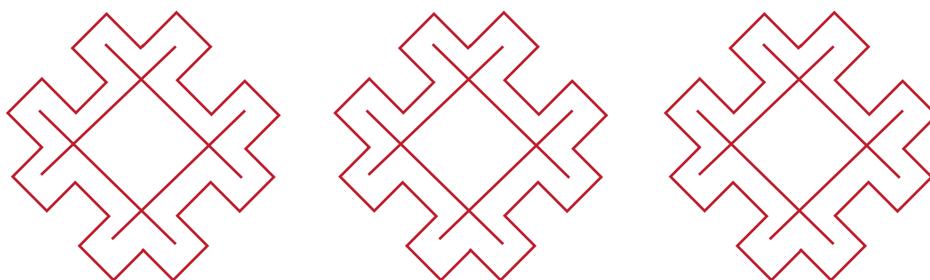

Colțișorii

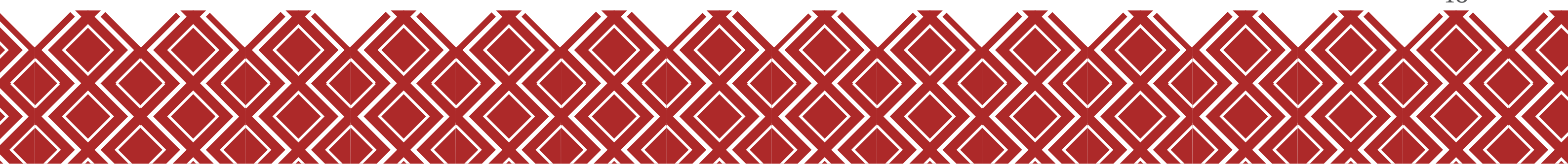

Cârja popii

Floare creață

II Despre structuri morfologice și croiuri la cămașa tradițională românească

Termenul ie provine din latinescul tunicae lineae (tunică subțire purtată pe piele), definind cămașa femeiască tradițională, ce ne duce cu gândul la splendoarea costumului popular românesc, la obiceiurile și tradițiile satului. Frumusețea acesteia este rodul a sute de ani de muncă a celor care au avut și continuă să aibă această îndeletnicire.

Tipuri de ii după structura morfologică:

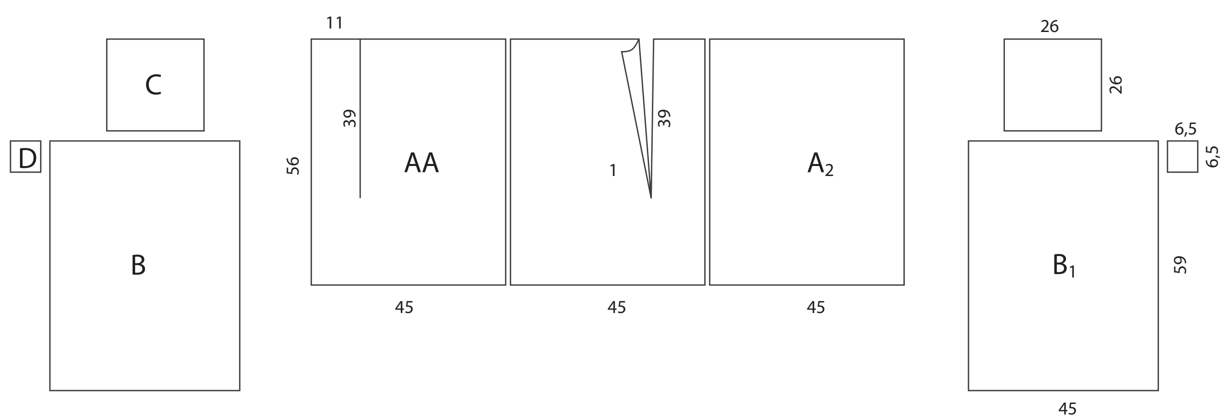
Ie sau cămașă dreaptă – întâlnită mai ales în zona Bucovinei, unde poartă denumirea de "cămeșoi". Are o structură simplă, gura gâtului obținându-se prin perforarea pânzei. În alte regiuni ale țării este purtat mai des de bătrâne.

Ie sau cămașă cu platcă – se caracterizează prin prinderea foilor din față de o platcă, mai îngustă sau mai lată, care acoperă partea umărului. Acest tip de cămașă există în câteva variante puțin diferite, în funcție de regiunea geografică în care a fost realizată: cămașă de Țara Oașului, cămașă de Maramureș etc.

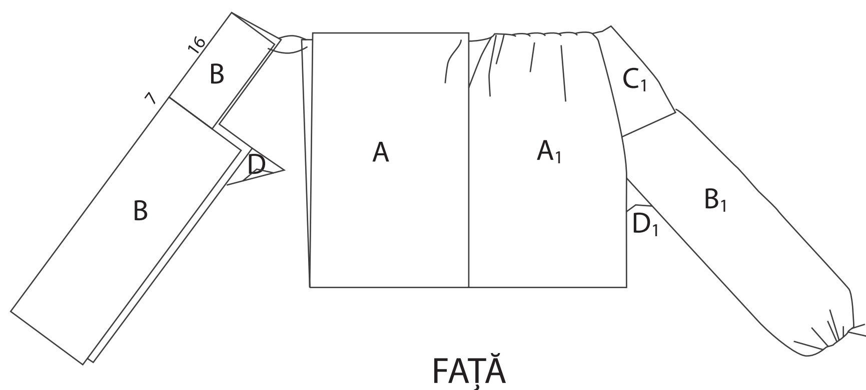
Ie sau cămașă încrețită la gât - mai poartă denumirea de cămașă cu brezărău sau cămașă cu altiță. Este modelul cel mai des întâlnit de ie, caracterizat prin tehnica specifică de a obține gura gâtului deopotrivă din foile de pânză care formează trupul și mânecile. Se realizează cu ajutorul unei ațe, trasă prin crețurile foilor de pânză , prin simpla strângere a materialului obținându-se gura de la gât a cămășii. Este specifică zonei Bucovinei, fiind tipul de cămașă cel mai simplu. Acestui tip de ie i se poate adăuga și guleraș, pentru o mai bună menținere a formei iei, guler alcătuit dintr-o bentiță care acoperă marginile încrețite ale gurii gâtului.

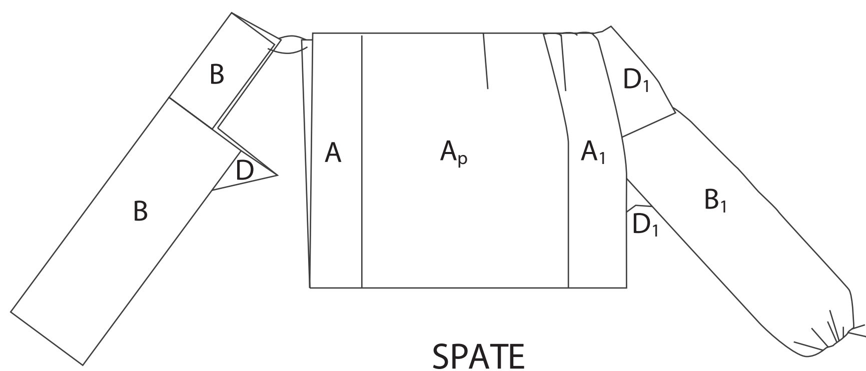
Camașă cu brezărau originară din Bucovina

Piese

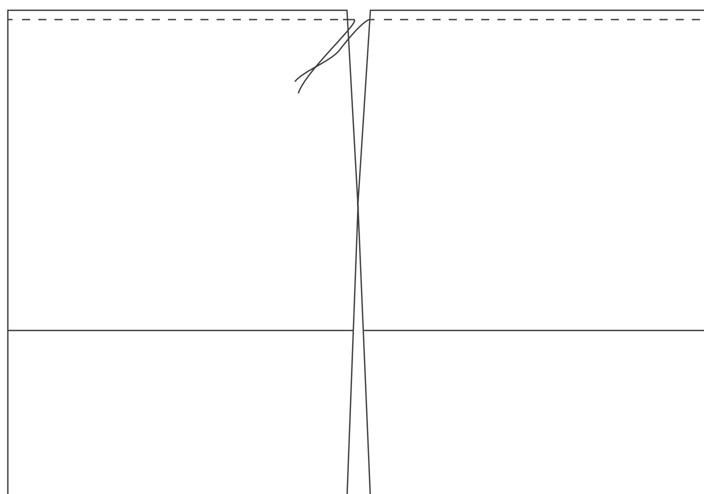

Asamblare față

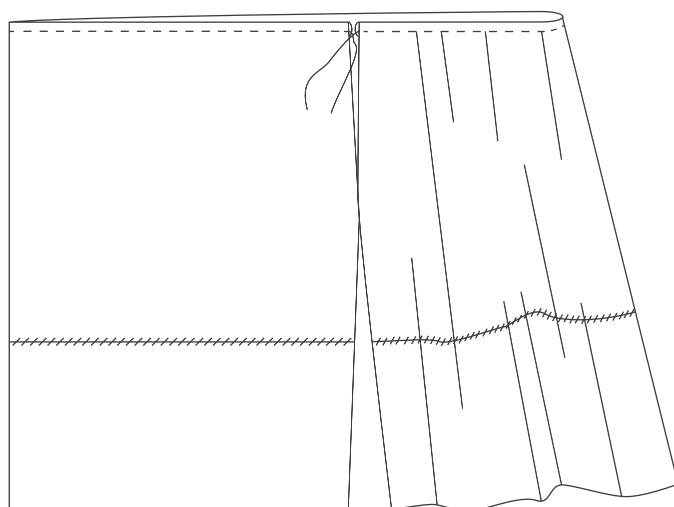

Asamblare spate

Izmene, din țara Oașului

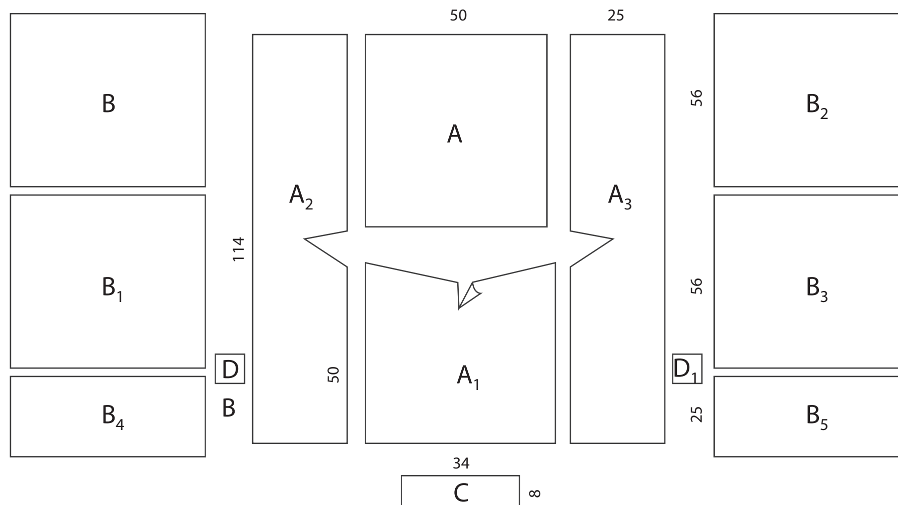

Piese

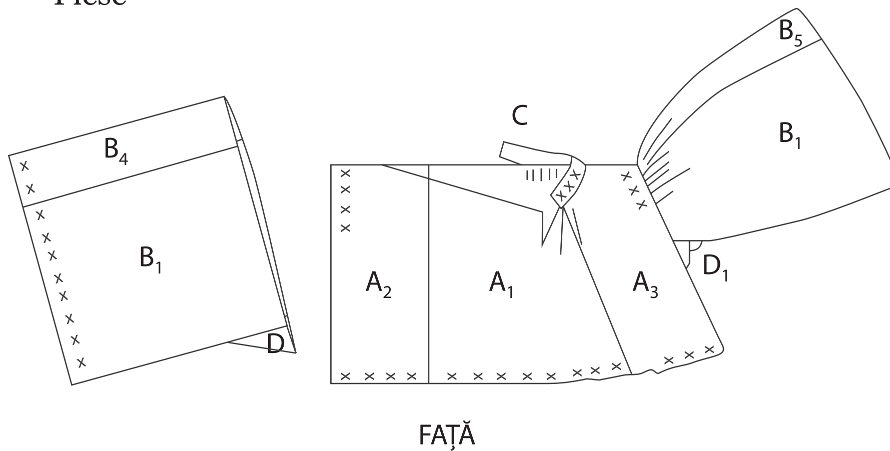

Asamblare

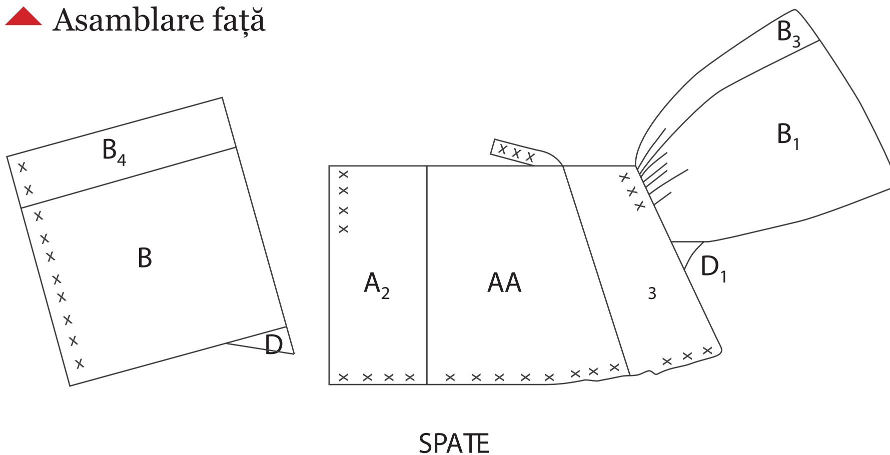
Cămașă cu mâneci largi

Piese

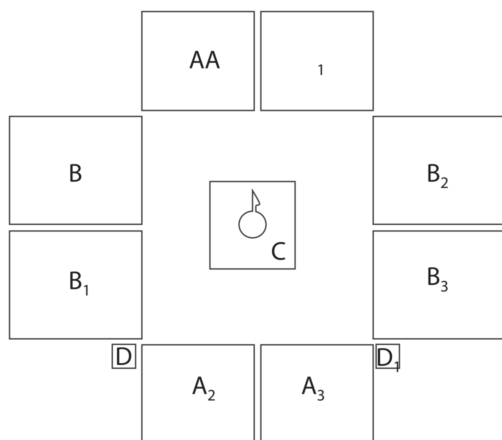

Asamblare față

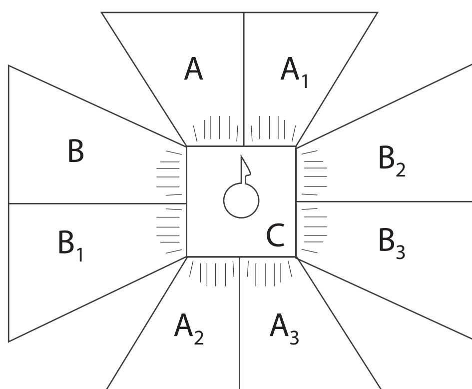

Asamblare spate

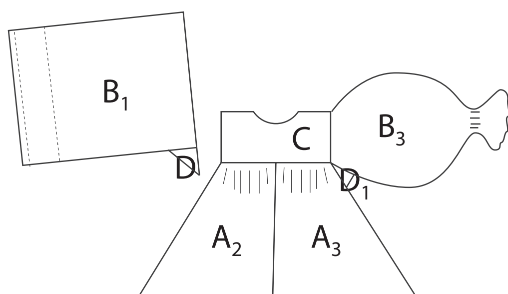
Cămașă cu mâneci largi

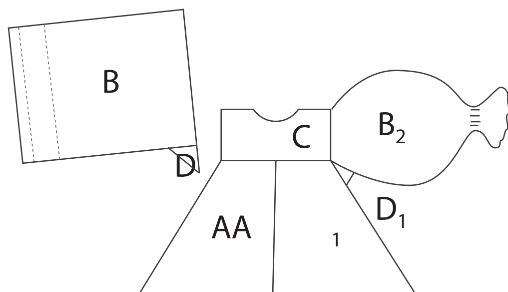
Piese

Asamblare pas 1

Asamblare față

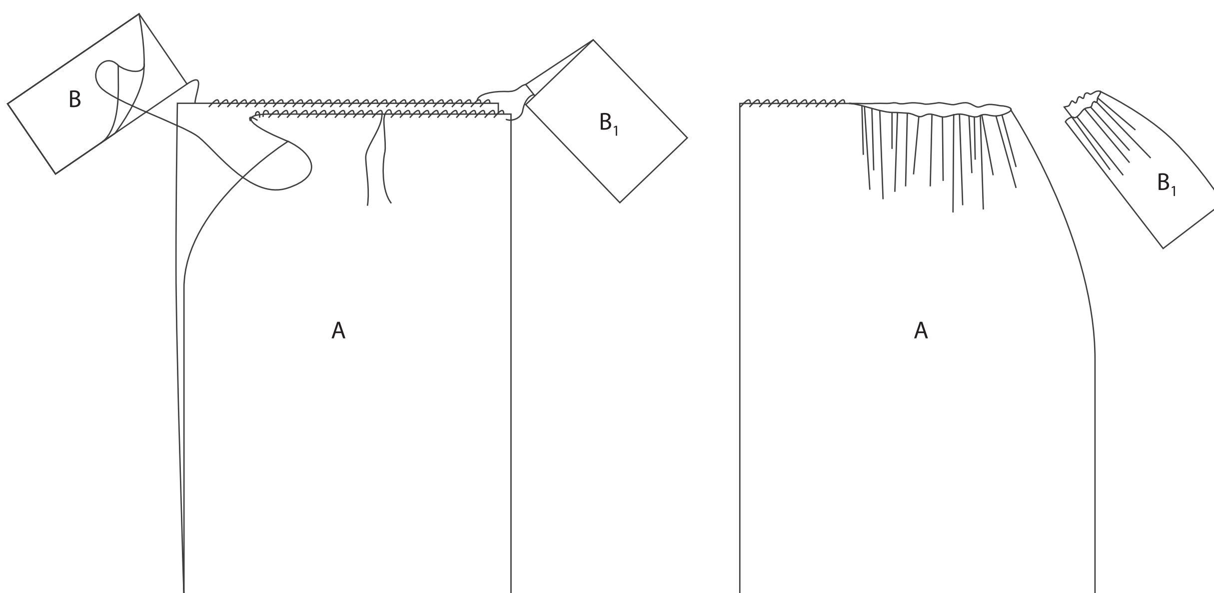

Asamblare spate

Cămașă dacică

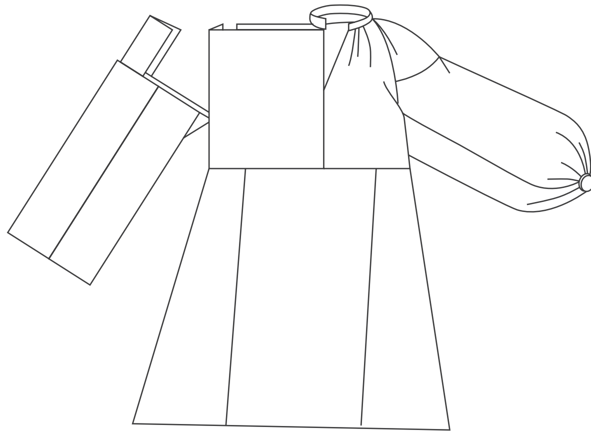

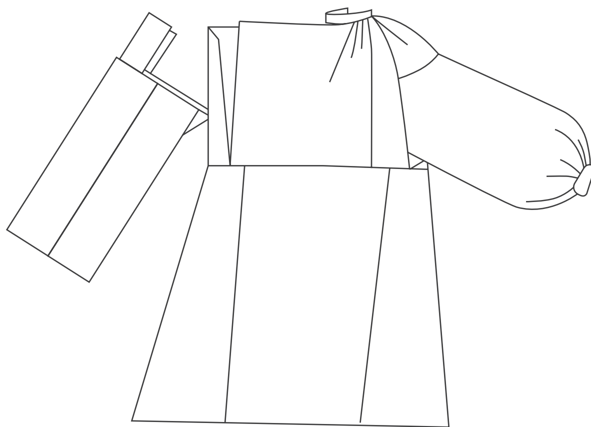
Piese

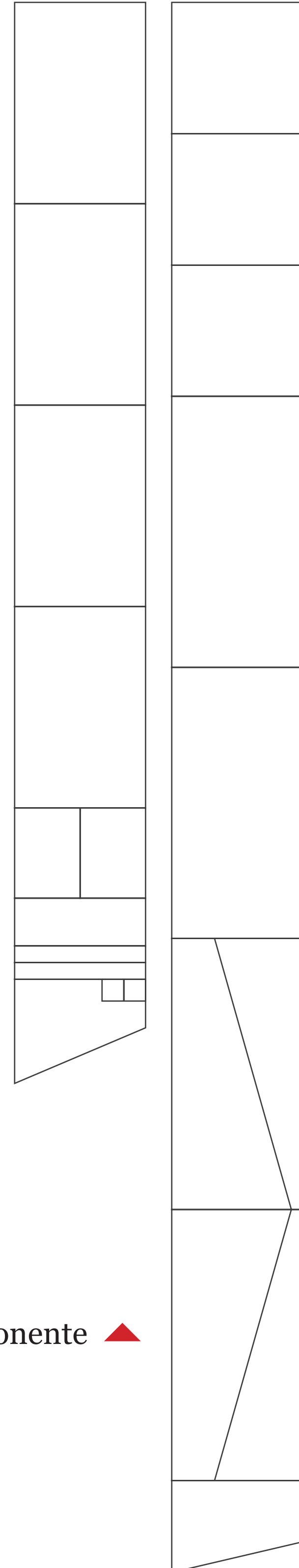
Asamblare

Cămașă cu mâneci largi

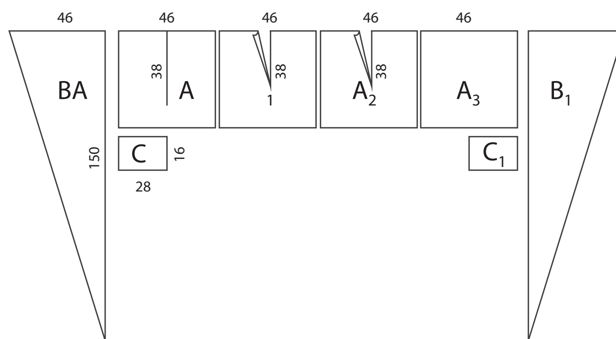

Asamblare componente

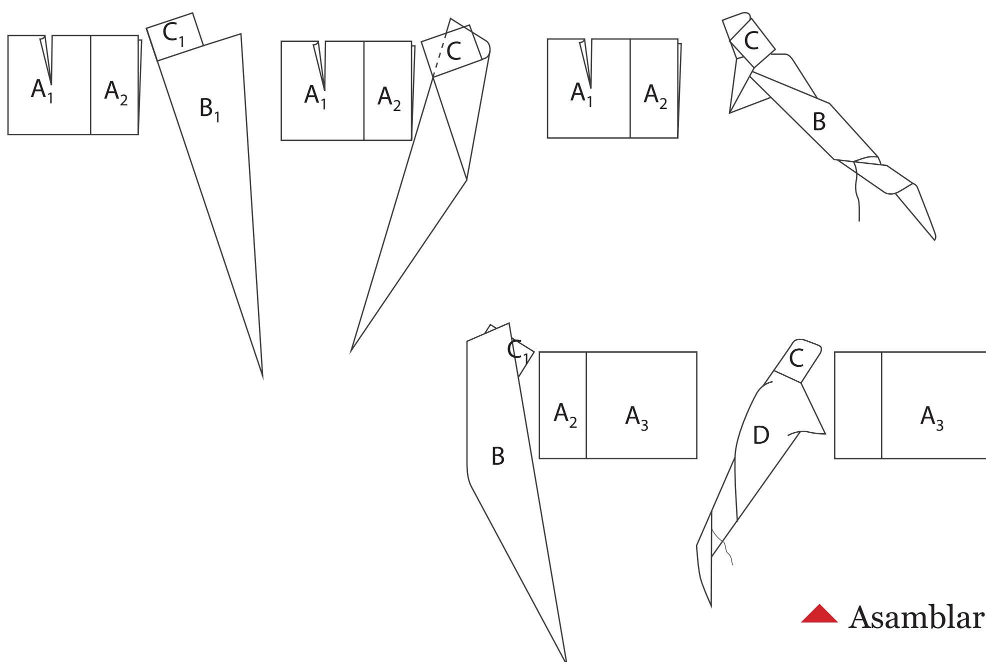

Componente

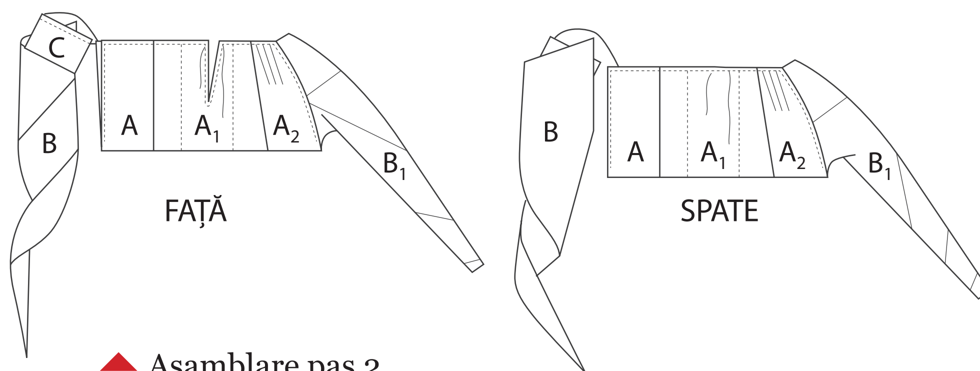
Cămașă din zona Vrancei

Piese

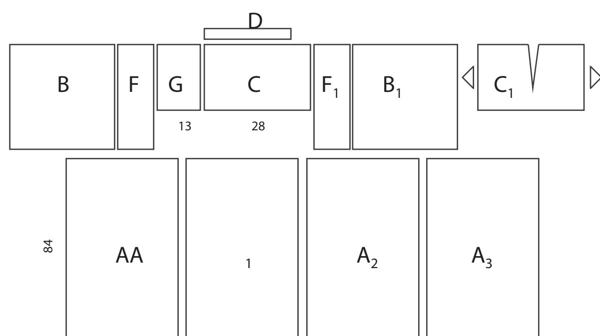

Asamblare pas 1

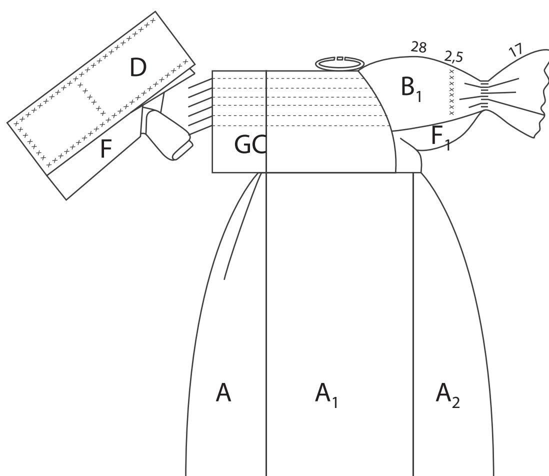

Asamblare pas 2

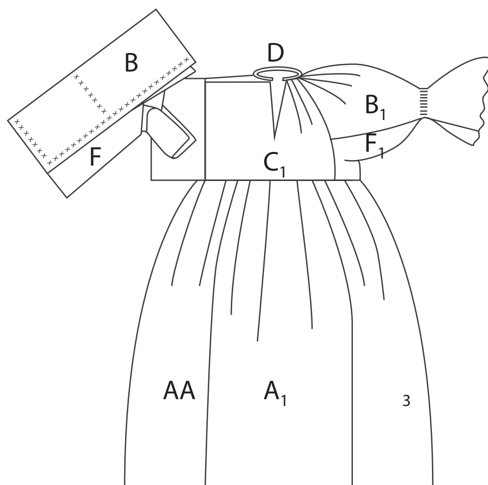
Cămașă din zona Vrancei

Piese

Asamblare față

Asamblare spate

Tipuri de ii după specificul ornamenticii:

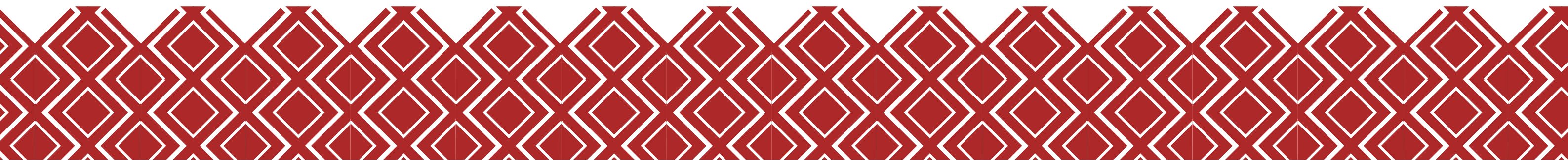
Cămașa cu altiță – acest model de ie este cel mai des întâlnit în țara noastră. Astfel o putem vedea în: Bucovina, Moldova, Oltenia, Muntenia, zona Branului, Covasnei. Se caracterizează prin prezența constantă a unor câmpuri ornamentale: guler – piept și mâneca cu mai multe zone, denumite: altiță (porțiunea de broderie care acoperă umărul), încrețul (o fâșie ornamentală în ton deschis, care urmează imediat dupa altiță), râurile sau rândurile de pe mânecă (care acoperă drept sau oblic în fâșii mâneca) și brețara.

Cămașa cu tăblie – eliminarea încrețului și acoperirea mânecii cu un ornament bogat, fără pânză în desfășurare, de la locul de unde începe altița pe umăr, până în dreptul dreptul încheieturii mâinii, a dus la realizarea unui adevărat tip ornamental de ie, specific regiunii Hunedoarei, în zona Pădurenilor, în împrejurimile Aradului.

Ia cu umăr – întânită în sudul Transilvaniei, zona Sibiului și Făgărașului. În locul altiței există o fâșie îngustă ornamentală care acoperă umărul, denumită umeraș sau umăr. O fâșie similară se observă în dreptul cotului, care se cheamă pisti cot. Ca un ultim element ornamental, pe mânecă, există brețara. Gulerul iei (denumit obzincă), este cusut cu multă finețe.

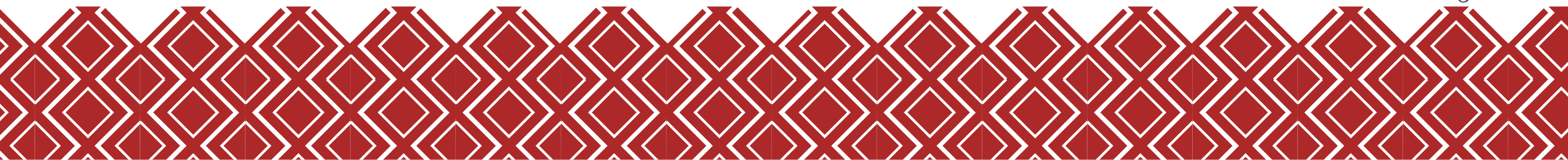
Ia cu ciocănele sau ia de Săliște – este o degenerare ornamentală și stilistică a iei cu umăr, ornamentația policromă de pe guler, umăr, fâșia de pisti cot și brețara devine monocromă, având culoarea neagră, înviorată de urme de roșu, galben, albastru sau fir de aur. Broderia de asemenea este înlocuită cu panglici negre cusute cu mașina, pe mânecă, piept.

Cămaşa cu lăncez – în sudul și estul Transilvaniei, iar în secolul al XVIII-lea și prin părțile Făgărașului. Se caracterizează prin apariția sub gulerul iei a unei fâșii ornamentale, ca un galon. Se întâlnește în Valea Bistriței, partea nordică a zonei Neamț și în Bucovina. Este de fapt o cămașă cu volan, denumit fodore, a cărui încrețitură e acoperită cu un lăncez, identic cu cel de sub guler.

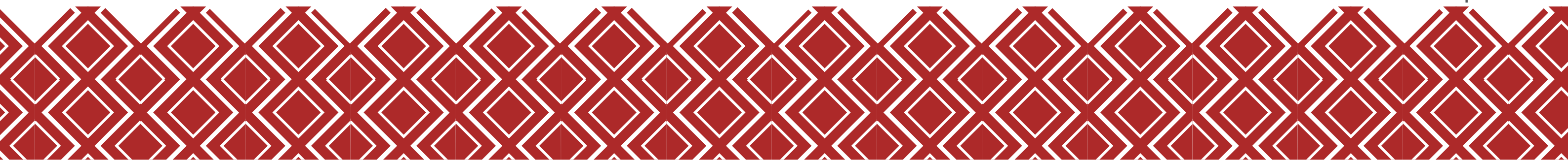
Cămaşa cu chiept sau ciupag – pe întreaga zonă a încrețiturii pieptului, putem observa o bogată și masivă ornamentație geometrică – broderie pe muchie.

Cămașa încărcată – pieptul și umerii acestui tip de iei sunt acoperiți în întregime de broderie, cu bumbac, mătase sau chiar mărgele.

Cămașa cu platcă – Maramureș și Bihor ; prezintă un mod aparte a motivelor ornamentale , ce urmează linia de unire a foilor trupului cu platca. Observăm astfel 2 variante caracteristice, după varietatea ornamentației: cămașa de Oaș (predominând culoarea galbenă) și cămașa de Maramureș (predimând culoarea verde). Pentru ambele, ornamentul de pe umăr e din crățele, un fel de fagure.

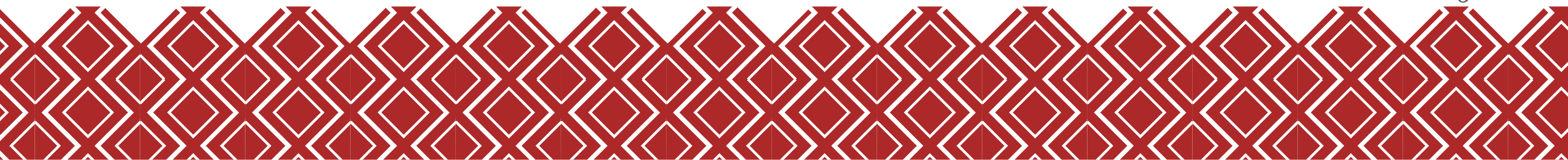

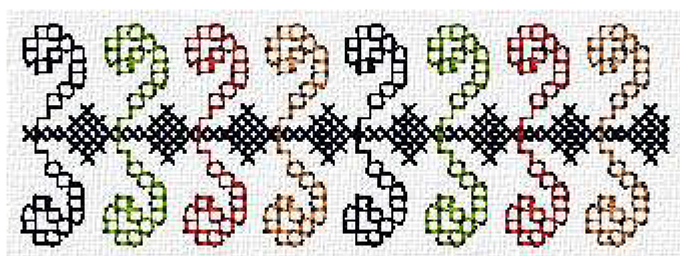
Motive grafice extrase de pe cămăși din trei zone diferite ale țării: Bucovina, Ilfov și Arad

Pe situl **www.mestesugariromani.ro** veți putea găsi resurse despre tehnici computerizate de brodare, furnizori de accesorii cât și motive grafice în format gata de brodat.

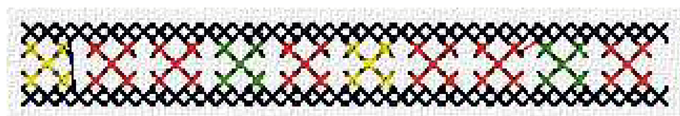
Broderia computerizată este o modalitate de redare cu acuratețe a motivelor grafice tradiționale cât și de asigurare a continuității prezenței acestora în arta tradițională, în contextul în care broderia manuală ca ocupație în timpul liber este pe cale de dispariție.

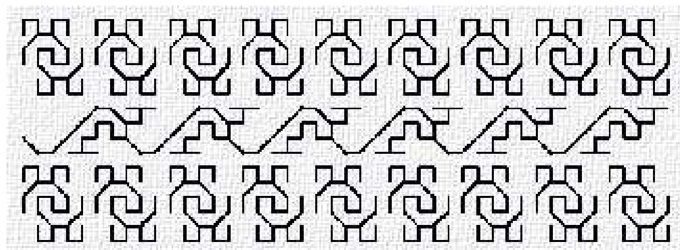
Cămașă tradițională din Bucovina

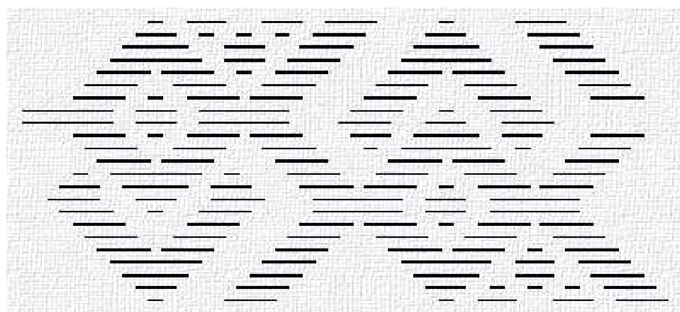
Motiv de pe altiță

Motiv de la baza mânecii

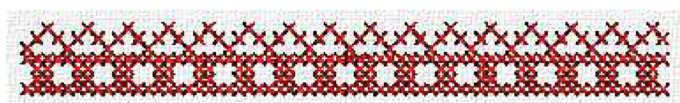

Motive pe lungimea mânecii

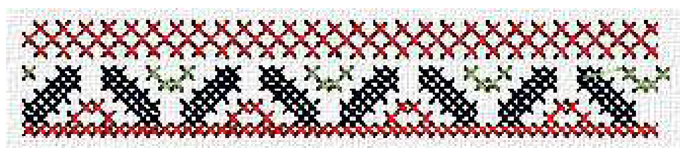

Motiv pe umărul cămășii tradiționale

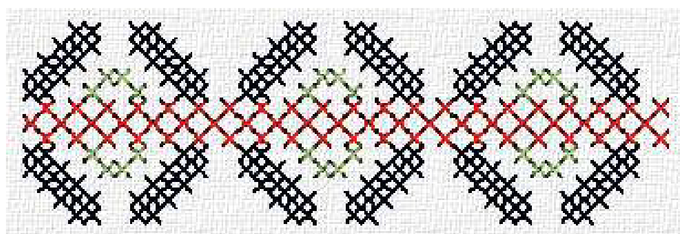
Cămașă tradițională românească din Ilfov

Motiv grafic la baza gâtului

Motiv baza mânecii

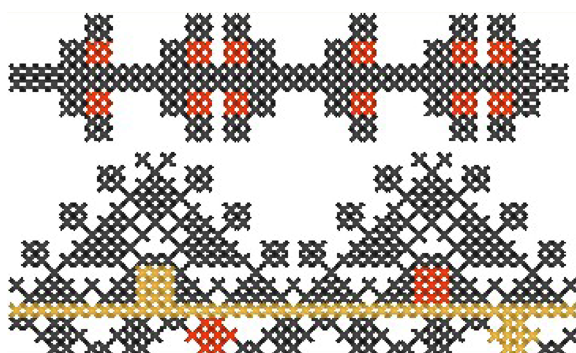

Motiv grafic lungime mâneca și altiță

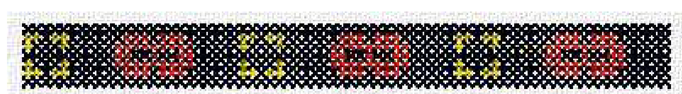

Motiv pe umăr altiță

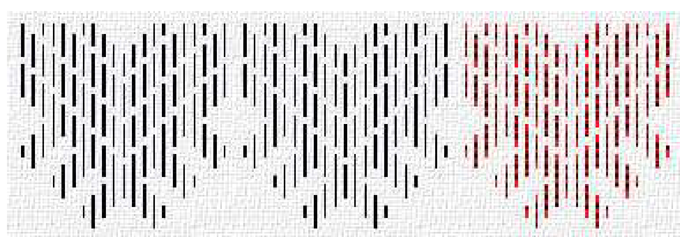
Cămașă tradițională din Arad

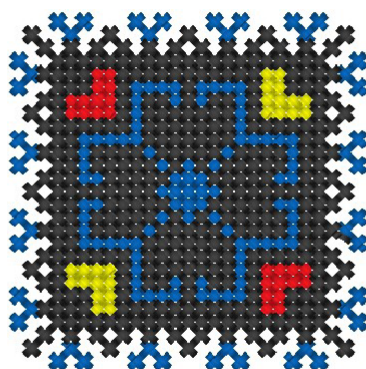
Motiv grafic pe altiță

Motiv grafic la baza gâtului

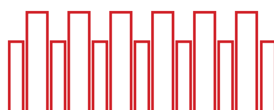

Motiv grafic baza mânecii

Motiv grafic pe lungimea mânecii

Bibliografie selectivă și resurse:

Avramescu, E., Florescu, F. B – Broderiile la Români – București, 1959

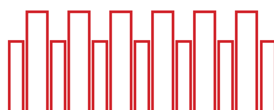
Miller- Verghy, Margărita – Vechi motive decorative românești/ Motifs anciens de décoration- roumaine - București, 2007

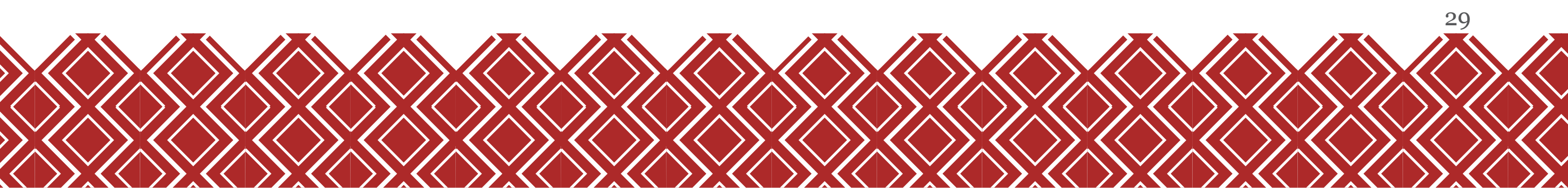
Musicescu, Maria Ana, Dobjanshi Ana - BroderiaVeche Romaneasca – Bucuresti, 1985

Podoleanu, Emilia, Podoleanu Liliana – Cusături populare din zona Argeșului – București, 1983

Smărăndescu, Virginia – Cusături populare românești – București, 1989

Țichindeleanu, Gorea Livia – Cusături artizanale din Transilvania – București, 1976

Proiect finanțat de Administrația
Fondului Cultural Național

Susținut de:

